32637 Bedrijfslevenbeleid

Nr. 778 Brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 september 2026

Hierbij bied ik uw Kamer het rapport *Staat van het mkb 2026 – Klaar voor de toekomst?* aan. Het rapport laat zien hoe het gaat met de productiviteit van het mkb, en van familiebedrijven in het bijzonder. Want familiebedrijven zijn zowel voor onze economie als voor onze samenleving van grote waarde. Daarom is het Erasmus Centre for Entrepreneurship gevraagd om in coproductie met het lectoraat Familiebedrijven van Hogeschool Windesheim dit rapport op te stellen.

Dit rapport is een voortzetting van het *Jaarbericht Staat van het mkb*, dat het Nederlands Comité voor Ondernemerschap jarenlang uitbracht. Het Jaarbericht bevatte adviezen gericht op de thema's toegang tot financiering, toegang tot talent, faciliteren van mkb en het versterken van productiviteit. Met het besluit van het Comité om per 1 april 2026 te stoppen heeft mijn voorganger uw Kamer in de brief van 18 november 2025 geïnformeerd over de borging van de activiteiten en producten van het Comité (Kamerstuk 32637, nr. 716)zzp.

Op 10 juli 2026 is de Productiviteitsraad gelanceerd. Die zal gaan adviseren over maatregelen die bijdragen aan structurele groei van de arbeidsproductiviteit. In zijn adviezen zal de Productiviteitsraad specifiek aandacht besteden aan het mkb. Het voorliggende rapport kan hiervoor als basis dienen en gaat in op de belangrijkste ontwikkelingen bij het mkb op het terrein van productiviteit.

Belangrijkste conclusies

Het rapport concludeert dat het mkb onmisbaar is voor de Nederlandse economie: bedrijven tot 250 werknemers zijn goed voor ongeveer 60 procent van de toegevoegde waarde en driekwart van de werkgelegenheid. Hoewel er voldoende dynamiek is in het aantal oprichtingen en opheffingen van het aantal bedrijven, is er weinig groei door bedrijven in het aantal werknemers. Het rapport concludeert ook dat de groei van het aantal zzp'ers is afgenomen.

De Nederlandse productiviteit scoort internationaal nog altijd hoog, maar de arbeidsproductiviteitsgroei blijft achter. Het probleem zit vooral in de groei van de arbeidsproductiviteit bij het mkb. Specifieker: het rapport concludeert dat de productiviteit van het mkb achterblijft bij die van het grootbedrijf, vooral doordat minder gebruik wordt gemaakt van (vreemd) vermogen en doordat veel bedrijven niet doorgroeien naar een schaal die voordelen brengt.

Familiebedrijven vormen het hart van het Nederlandse mkb: zij zijn financieel veerkrachtig, maatschappelijk betrokken en goed voor meer dan de helft van alle mkb-banen. Zo'n 60 procent van onze bedrijven is een familiebedrijf.

Tegelijkertijd blijven familiebedrijven (mkb en grootbedrijf samen) iets achter op niet-familiebedrijven als het gaat om productiviteit. Dit verschil hangt onder meer samen met het investeringsgedrag van familiebedrijven. Zij investeren minder in

arbeidsbesparende technologie en kiezen vaker voor minder risicovolle investeringen, passend bij hun sterke focus op continuïteit en financiële weerbaarheid.

Familiebedrijven zorgen tot slot voor stabiliteit: hun solvabiliteit is met 56,5 procent bijna 10 procentpunt hoger dan die van niet-familiebedrijven, en tijdens de coronaperiode groeide hun werkgelegenheid terwijl die van niet-familiebedrijven kromp.

In het vervolg van deze brief ga ik in op specifieke knelpunten waar het mkb mee te maken heeft, en welke stappen ik gezet heb om ondernemers verder te helpen op deze onderwerpen.

Talent

Met de Talentstrategie zet het kabinet samen met overheden, werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen, jongeren- en studentenorganisaties en andere belanghebbenden in op het gerichter benutten van talent. De focus ligt op op vier cruciale domeinen die van groot maatschappelijk belang zijn: Digitalisering & AI, Veiligheid & weerbaarheid, Energie- & klimaattechnologie en Life sciences & biotechnologie. Het mkb is een belangrijk en integraal onderdeel van de keten binnen deze domeinen. Het kabinet gaat daarom mensen opleiden en zet in op om- en bijscholing voor de plekken waar deze mensen het hardst nodig zijn.

Het kabinet start met een verkenning naar een LLO-regeling die toeziet op scholing van mensen richting kansrijke sectoren. Ook stimuleert het kabinet innovatie en productiviteit, zodat meer kunnen kan worden gedaan met minder mensen. Daarnaast verkent het kabinet op korte termijn een vakkrachtenpilot, waarmee – onder strenge voorwaarden – goed opgeleide vakkrachten kunnen worden aangetrokken.

Financiering

Zoals dit rapport ook bevestigt, hebben mkb-ondernemers vaak onvoldoende kennis van de financieringsmarkt, die in de afgelopen tien jaar enorm veranderd is. Met de Financieringsgids help ik het mkb om zich op onafhankelijke wijze te laten informeren over passende financieringsvormen bij hun bedrijf en situatie. Ik stimuleer de toegang tot financiering van het mkb via de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) en Qredits. Daarnaast onderzoekt het kabinet de mogelijkheden van een win-win lening. Dit is een fiscale regeling om verstrekking van financiering door personen aan bedrijven te stimuleren.

Geopolitieke onzekerheid

Het rapport concludeert ook dat het mkb vaak meer vatbaar is voor recente schommelingen in energieprijzen. Om het mkb te helpen om te investeren in verduurzaming en energiebesparende maatregelen heb ik per 1 juli de BMBK-Energie geïntroduceerd en kunnen ondernemers tijdelijk tegen een nog lagere rente bij Qredits een duurzaamheidslening aanvragen.

Digitalisering

Het Nederlands mkb is, in vergelijking andere EU-landen, goed gedigitaliseerd en profiteert van een goede digitale infrastructuur en sterke digitale vaardigheden.

Vanuit deze uitgangspositie helpen de EDIHs het mkb in vooral de maakindustrie om digitalisering verder te integreren in hun processen. In samenwerking met de Europese Commissie en de provincies zijn de EDIHs voor 3 jaar verlengd en wordt gezamenlijk 27 miljoen euro geïnvesteerd.

Familiebedrijven

Op het terrein van familiebedrijven constateert het rapport dat veel ondernemers in familiebedrijven hun bedrijf graag willen overdragen aan een volgende generatie. Bijna 70 procent van de ondernemers wil binnen tien jaar stoppen, terwijl ruim 40 procent nog niet bezig is met opvolging of nog geen opvolger heeft gevonden.

Het kabinet blijft ondernemers ondersteunen bij bedrijfsoverdracht. Een belangrijk instrument hierbij is de Bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) in de schenk- en erfbelasting. De BOR voorkomt in veel gevallen dat fiscaliteit een groot knelpunt is bij bedrijfsoverdracht. Het kabinet houdt de BOR intact. Er bestaan ook aanvullende regelingen in de inkomstenbelasting en de overdrachtsbelasting. Deze regelingen worden eveneens niet aangepast om te voorkomen dat door aanpassing fiscaliteit een knelpunt kan zijn bij de overdracht van de onderneming.

Slot

Het is duidelijk dat er nog genoeg moet gebeuren. Daarom is het kabinet gestart met onder andere Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Deze taskforce richt zich op het aanjagen van investeringen en het versterken van het ondernemers- en vestigingsklimaat. Hier zal het bedrijfsleven in den brede, waaronder het mkb, van profiteren.

Zo wordt stevig ingezet op het voorkomen van nieuwe regeldruk en het verminderen van regeldruk in bestaande wet- en regelgeving. Regeldrukkosten wegen zwaar voor juist het (kleine) mkb. Op dit moment werkt het kabinet aan een nieuwe regeldrukaanpak, waar de in het coalitieakkoord opgenomen doelstelling om jaarlijks 500 regels te schrappen of te vereenvoudigen in ieder geval in zal worden meegenomen. Het kabinet wil met de knelpunten aan de slag waar ondernemers, inclusief het mkb, het meeste last van hebben. Uw Kamer zal hier begin oktober verder over worden geïnformeerd.

De minister van Economische Zaken en Klimaat,
H.G. Herbert